

čin autori donose punu istinu o čovjeku koji ima neotuđiva prava i kada je teško bolestan. Čitajući ovaj izuzetno vrijedan priručnik o palijativnoj skrbi, čitatelj poželi biti volonter i velik dio svoga slobodnog vremena posvetiti bolesnicima i patnicima. U tome je i najveća pohvala ovoj knjizi koja će, uvjeren sam, doživjeti više izdanja.

Mijo Nikić

Bosiljka Bačura, *Djetešce na sunašce!*, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 32012., 147 str.

Knjižica *Djetešce na sunašce*, zapravo je zbirka svjedočanstava u borbi za nerođene gdje Bosiljke Bačure, osnivačice Centra za pomoć trudnicama »Djetešce na sunašce!« u Zagrebu. Centar je osnovan pri župi sv. Marka Križevčani na u Zagrebu 1993. godine.

Kad bilo koja žena otkrije da je trudna, intuitivno želi roditi pa je silno pogada kao »zabijen nož u srce« ako joj njezini najbliži kažu: »Riješi se djeteta!« Radi takvih je slučajeva gđa Bačura otvorila savjetovalište za trudnice i pružanje konkretne materijalne pomoći trudnicama u nevolji. U ovoj su knjižici zabilježeni mnogi slučajevi neplanirane trudnoće, kada žena doživljava osjećaje zbuđenosti, ljutnje, nesigurnosti i straha. Gđa Bačura u njoj iznosi svoja svjedočanstva i svjedočanstva mnogih majki koje u trudnoći ostavljene od svojih najbližih, potpuno osamljene i odbačene. U takvim teškim situacijama, majkama je potrebno najviše utjehe, prihvaćanja i razumijevanja. One traže potporu da bi nastavile svoju trudnoću jer intuitivno žele biti majke svoje nerođene djece.

Nažalost, u današnjoj kulturi smrti, koju žele progurati neodgovorni *znanstvenici* željni profita, često se tvrdi da je ubojstvo djeteta jedino rješenje neplanirane trudnoće. U mnogim hrvatskim

bolnicama i državnim savjetovalištima za trudnice čini se velik pritisak na trudnice u nevolji te im se savjetuje pobačaj. Bez potrebne potpore mnoge se žene ne snalaze pod tolikim pritiskom i ubijaju svoju nerođenu djecu. U ovoj knjižici svjedočanstava, mogu se pročitati pisma mnogih žena koje su pobacile jer nisu bile dovoljno jake izdržati pritiske obitelji, okoline ili oca koje nije želio imati nikakve veze s djetetom. One u njima iznose kajanje za počinjeni zločin, osjećaj krivnje te opisuju psihološki poremećaj poznat kao postabortivni sindrom. Njegovi simptomi, koji se pojavljuju čak i nekoliko godina nakon pobačaja, mogu uključivati tjeskobu, emocionalnu tupost, potištenost i pomisao na samoubojstvo, ponovno proživljavanje pobačaja, zabrinutost da će opet zatrudnjeti, bojazan vezanu uz plodnost i porođaj, kidanje povezanosti sa sadašnjom i budućom djecom te samokažnjavanje ili samoponižavanje. U mnogim zapadnim zemljama psihoterapeuti, svećenici i drugi za to osposobljeni prisno suraduju, vodeći kroz postupak liječenja žene kod kojih je obavljen namjeren pobačaj. *Djetešce na sunašce* centar za pomoć trudnicama u Zagrebu, jedno je od rijetkih mjesta na kojem se trudnicama nude potreban savjet, potpora i materijalna pomoć. Ondje svaki dan, sa svojim suradnicima, gđa Bačura otvorena srca, besplatno, strpljivo i srdačno dočekuje trudnice u nevolji.

Čitajući retke ove knjižice svjedočanstava gdje Bačure i tolikih majki koje su bile pred pobačajem ili koje su pobacile, čitatelji mogu biti potaknuti da se mnogo više zauzmu za zaštitu nerođenih, pomaganje ugroženim majkama konkretnom pomoći, molitvom i materijalno. Ubojstvo nerođenoga djeteta doista je pravi zločin jer začeto je ljudsko biće već pravi čovjek, i to pravo na život nitko mu ne smije uskratiti, kao što ni sada živućima nije bilo uskraćeno.

Pobačaj uzrokuje mnogo loših posljedica za majku, obitelj i društvo općenito. S pravom se treba zabrinuti za budućnost naše domovine zbog niskoga nataliteta, a još više zbog tisuća nevine ubijene djece prije rođenja, namjernim pobačajem.

*Bojan Bijelić*

Mile Budak, *Bazalo*, Matica hrvatska, Koloplet hrvatske proze, Zagreb, 2004., 438 str.

Možda se netko može zapitati kako da tek sada donosimo recenziju jednoga djela objavljenog prije osam godina. Glavni je razlog što je knjiga objavljena veoma tiho, gotovo bez ikakve reklame, vjerojatno zbog poznatih razloga političke opterećenosti njezina autora. I kada smo je tek nedavno »otkrili«, a zbog njezine književne vrijednosti smatrali smo da ipak treba zabilježiti njezino objavljivanje. Ovo je posljednja knjiga koju je hrvatski književnik Mile Budak napisao svega nekoliko mjeseci prije svoje tragične smrti. Međutim, djelo je trebalo biti objavljeno još 1945. Tekst je bio složen u tiskari u prvim danima svibnja 1945. i izliven u olovnim pločama, prema tadašnjoj tiskarskoj tehnici. Međutim, dolaskom partizana u Zagreb proces tiskanja knjige bio je obustavljen. Ipak, službenik Matice Hrvatske dr. Zlatko Gašparović uspio je spasiti rukopis iz tiskare u posljednji trenutak prije dolaska komunističkih vlasti; čuvao ga je godinama, sve do uspostave slobodne hrvatske države. Konačno je knjiga objavljena u izdanju Matice Hrvatske koja je i za vrijeme Budakova života objavljivala njegova djela. Ovaj posljednji roman objavljen je 2004. godine tiho, bez velike buke i medijske pompe (čemu su razlozi donekle razumljivi); međutim, zaslužuje da mu se posveti sva pozornost i da se s velikim zanimanjem i korišću pročita jer se radi o posljednjoj

poruci koju književnik ostavlja svomu narodu.

Prva je zanimljivost, koja upravo iznenaduje, vrijeme kada je Budak napisao svoj posljednji roman. Na prvoj i posljednjoj stranici rukopisa stoje točni datumi početka i kraja razdoblja u kojem je roman pisan: od 20. siječnja 1945. do 28. ožujka 1945. To su posljednji mjeseci Drugoga svjetskog rata; ruše se svjetovi, a oblak nezvjesnosti i tragedije počeo se nadvijati i nad hrvatskim narodom; kulminirat će na Bleiburgu od čijih će posljedica postati žrtva i sam autor romana. I dok bi se u prvi mah očekivalo da će u tim posljednjim ratnim mjesecima Budak ponuditi svoja razmišljanja i refleksije o trenutnoj društvenoj i političkoj situaciji, o patnjama i čežnjama hrvatskoga naroda koji je krvario i išao prema svojoj Kalvariji, ništa od toga nije ponudeno. Budak se uspio izdići iznad svih dramatičnih okolnosti u kojima se trenutno, zajedno s cijelim narodom, nalazio te je stavio na papir ono posljednje što je bio dugo nosio u sreću i što je želio reći romanom.

O kakvom je romanu, dakle, riječ? Mile Budak bio je duboko zaljubljen u svoj rodni kraj, Liku. Opisao je nju i njezine ljude u mnogim svojim djelima. I ovaj posljednji njegov roman govori o Lici, njezinim ljudima i njihovim životima. Radnja romana smješta se negdje pod kraj 19. stoljeće u ličko mjesto Sveti Rok i njegovu okolicu te se kreće oko lika Ivana Kresojića zvanog Bazalo (*lutalica, lunjalo*). Oko njega autor isprepliće mnoštvo likova svoje rodne Like koje prikazuje u njihovoj svakodnevnici.

Prvo je obilježje romana koje izbija gotovo sa svake stranice velika ljubav Mile Budaka prema obiteljskome ognjištu. Ono je svetinja. Ono se čuva, ne dopušta se njegovo gašenje. Nadalje, cijene se i naglašavaju moralne vrijednosti, potom narodne, kulturne i posebno tradicijske. Na visokoj je cijeni obiteljski